

PRÍRUČKA PRE CEZHRANIČNÚ PRÁCU S MLÁDEŽOU

Interreg

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Slovensko – Rakúsko

YOUTH WITHOUT BORDERS

Bezplatné

PRÍRUČKA PRE CEZHRANIČNÚ PRÁCU S MLÁDEŽOU (SK verzia)

YOUTH WITHOUT BORDERS

Základné informácie o projekte:

Schéma podpory:

[Program Interreg VI-A Slovensko-Rakúsko 2024-2027](#)

Lead partner:

Regionálne rozvojové združenie [Römerland Carnuntum](#)

Partneri projektu:

KASPIAN

Mládež ulice

Strategickí partneri:

Spolková krajina Dolné Rakúsko – Oddelenie sociálnych vecí a medzigeneračného rozvoja

Spolková krajina Dolné Rakúsko – Oddelenie starostlivosti o deti a mládež

Mesto Hainburg an der Donau

Združenie na podporu regionálneho rozvoja v regióne Marchfeld

Magistrát mesta Bratislavy

Mimovládna organizácia Ichtys

Celková zazmluvnená suma: 514 602,90 EUR

Zazmluvnená suma NFP: 438 293,52 €

Trvanie projektu: 1. 1. 2024 – 31. 12. 2026

Hlavný cieľ: Celkovým cieľom projektu je vytvoriť životaschopnú a udržateľnú inštitucionálnu spoluprácu medzi rakúskymi a slovenskými inštitúciami a organizáciami v oblasti služieb pre mládež, zlepšiť výmenu know-how v oblasti mobilnej práce s mládežou a práce s mládežou v kluboch, ako aj v školách, realizovať iniciatívy v oblasti job shadowing a pilotné aktivity, ako sú veľtrhy mládeže a pracovných príležitostí, súťaž v skateboardingu a veľká cezhraničná konferencia mládeže. Inštitucionálna spolupráca zviditeľní všetky partnerské organizácie aj po skončení projektového obdobia, zlepší ich poradenské služby a zdôrazní ich veľký význam pre mladých ľudí v pohraničí.

Informačný leták (SK): [k stiahnutiu TU](#)

„Za obsah publikácie zodpovedajú výlučne autori a nevyjadruje oficiálne stanovisko EÚ.“

Obsah

1. Úvod a kontext spolupráce	5
Predstavenie projektu „Youth without borders”	5
Analýza spoločného územia: potreby mladých ľudí v okrese Bruck an der Leitha a v Bratislave – Petržalke a Rači	6
Reakcia na výzvy a potreby v slovensko-rakúskom pohraničí	6
Identifikované potreby a cieľové skupiny	6
Úspešné naplnenie potrieb a kľúčové výstupy	7
Legislatívny a strategický rámec	8
Stratégia Slovenskej republiky pre mládež 2021 – 2028	8
Stratégia celonárodnej siete otvorenej práce s mládežou (bOJA)	8
Porovnanie oboch stratégií	9
2. Metodické modely práce s mládežou	10
Klubová práca	10
Klubová práca Römerland Carnuntum	10
Klubová práca Mládež ulice	11
Klubová práca KASPIAN	12
Mobilná práca s mládežou. Streetwork	13
Práca s mládežou na školách	13
Práca na školách Römerland Carnuntum	14
Práca na školách Mládež ulice	15
Práca na školách KASPIAN	15
1. Interaktívne zážitkové workshopy (primárna prevencia)	16
2. Intervenčný program „Stop nikotínu“ (sekundárna prevencia)	16
3. Workshopy pre školské tímy („S mladými o drogách: Ako efektívne komunikovať a reagovať“)	16
Práca v online prostredí	16
3. Praktický sprievodca špecifickými metódami	18
Slovenská mládež v Rakúsku: hodnota osobného rozhovoru v materinskom jazyku	18
Príprava na trh práce. Veľtrh mládeže a kariérnych informácií (Jugend- und Berufsinformationsmesse)	18
4. Job Shadowing a profesionálny rozvoj	20
Priebeh stáží medzi zamestnancami partnerských organizácií	20
Prevencia závislostí	20
Klubová práca	20
Sexuálna a vzťahová výchova na školách	20
Metodika vzťahovej a sexuálnej výchovy a terénna práca	20

<i>Terénna práca</i>	21
Rozvoj odborných kompetencií.....	21
6. Dobrá prax a pilotné aktivity (Prípadové štúdie)	23
Scoot Jam	23
Fungovanie nízkoprahovej nocľahárne BRUNO pre mládež v kríze.....	24
Ad hoc aktivity	24
<i>Športové podujatia</i>	24
<i>Komunitné podujatia</i>	25
7. Výmeny mládeže	27
Bratislava – Schwechat.....	27
Bratislava – Bruck	27
8. Proces cezhraničnej spolupráce. Prekonávanie bariér (Praktický sprievodca)	28
Koordínácia trojstrannej spolupráce: RLC, KASPIAN a Mládež ulice	28
<i>Potreba individuálneho prístupu ku koordinácii</i>	28
<i>Ako sme si poradili s jazykom</i>	28
<i>Kultúrne odlišnosti: iný kraj, iný mrav v klube</i>	28
<i>Administratíva a logistika: čo nás v praxi potrápilo</i>	29
<i>Odporúčania pre prax: na čo nezabudnúť nabudúce</i>	29
Strategický rozvoj a udržateľnosť spolupráce	30

1. Úvod a kontext spolupráce

Predstavenie projektu „Youth without borders”

Cieľom projektu bolo vytvoriť udržateľnú inštitucionálnu spoluprácu medzi rakúskymi a slovenskými organizáciami v oblasti služieb pre mládež, zlepšiť výmenu know-how v oblasti mobilnej práce s mládežou (streetwork) a práce s mládežou v kluboch, ako aj v školách.

S prípravnými prácami na projekte sa začalo v septembri 2022. Partneri projektu spoločne vypracovali štruktúru a presný obsah projektu. Všetci partneri sa aktívne podieľali na príprave žiadosti. Do prípravy projektu sa zapojili rakúski externí experti, ktorí koordinovali bilaterálne aktivity a podporovali prípravu projektu. Obsah projektu bol upravený po diskusiách s regionálnymi koordinačnými orgánmi. Partneri vždy aktívne a úzko spolupracovali na príprave pracovných balíkov.

Partnerstvo tvorili tri organizácie. Vedúca rakúska organizácia Römerland Carnuntum je nezisková organizácia, ktorá sa dlhodobo venuje práci s mladými ľuďmi v regióne Dolné Rakúsko. Jej cieľom je posilňovať komunitné väzby, zvyšovať kvalitu života mladých a podporovať ich aktívne zapájanie sa do života obcí.

V praxi sa zameriava najmä na:

- mobilnú terénnu prácu s mládežou priamo v ich prirodzenom prostredí (ulice, parky, voľnočasové priestory),
- nízkoprahové poradenstvo a podporu pri osobných či sociálnych problémoch,
- školskú sociálnu prácu,
- organizovanie workshopov, voľnočasových a komunitných aktivít,
- podporu participácie mladých na rozhodovaní v komunite.

Organizácia stavia na princípoch dobrovoľnosti, anonymity, dôvernosti a partnerského prístupu k mladým ľuďom.

Hlavnou partnerskou organizáciou zo Slovenska bol KASPIAN. KASPIAN je nezisková organizácia, ktorá sa venuje deťom a mladým ľuďom vo veku približne 7 až 23 rokov, najmä v Petržalke. Od roku 1997 poskytuje nízkoprahový klub, terénnu sociálnu prácu na ulici a pri skateparku, voľnočasové aktivity, neformálne vzdelávanie, prevenciu rizikového správania a základné poradenstvo. Ich služby sú bezplatné, anonymné a dostupné bez registrácie.

Zároveň podporujú participáciu mladých, pomáhajú im zvládať náročné životné situácie a zapájajú sa aj do medzinárodných projektov a dobrovoľníckych programov.

Druhou partnerskou organizáciou bola bratislavská organizácia Mládež ulice. Mládež ulice je nezisková organizácia, ktorá sa venuje deťom, mladým ľuďom, rodinám a komunitám – zo sociálne znevýhodneného aj bežného prostredia. Ich cieľom je podporovať mladých v bezpečnom dospievaní, rozvoji zručností a zvládání náročných životných situácií.

Zameriavajú sa najmä na:

- terénnu sociálnu prácu s mládežou priamo na ulici,
- nízkoprahový klub a voľnočasové aktivity (napr. Klub na Peknej),
- poradenstvo a podporu rodín,
- preventívne programy pre školy,

- podporu mladých ohrozených radikalizáciou a extrémizmom (program Mosty),
- komunitnú prácu a medzinárodné projekty.

Analýza spoločného územia: potreby mladých ľudí v okrese Bruck an der Leitha a v Bratislave – Petržalke a Rači

Od vstupu Slovenska do Schengenskej zóny koncom roka 2007 sa prepojenie medzi Bratislavou a okolitými rakúskymi obcami z roka na rok zvyšuje. Mnoho slovenských občanov začalo bývať na druhej strane hranice. V roku 2020 tu žilo približne 10 000 slovenských občanov. Pohraničný región okolo hlavných obcí Kittsee, Hainburg an der Donau a Marchegg získal v posledných rokoch osobitnú dynamiku. V materských a základných školách je vysoký podiel detí a mladých ľudí, ktorých materinským jazykom nie je nemčina. Veľká časť týchto detí a mladých ľudí má ako materinský jazyk slovenčinu.

V rámci mobilnej práce s mládežou sa tak organizácia Römerland Carnuntum prirodzene stretáva aj s mladými ľuďmi, ktorých materinským jazykom je slovenčina. Aj títo mladí ľudia sa často nachádzajú v náročnej situácii a potrebujú podporu v rámci poradenského vzťahu. Pri poradenstve zohráva veľkú úlohu hodnota osobného rozhovoru v materinskom jazyku. Aj z tohto dôvodu sa domnievame, že cezhraničné sieťovanie je jednou z priorít spolupráce v oblasti mobilnej sociálnej práce s mládežou. Pre komplexnú pomoc je dôležité vedieť, čo sa ponúka v sociálnej oblasti v bratislavskom regióne.

Deti a mladí ľudia na oboch stranách hranice v každodennom živote príliš nevnímajú, že žijú v tesnej blízkosti druhej krajiny. Spoluprácou sa im otvorili početné možnosti nadviazania kontaktov s mladými ľuďmi na druhej strane hranice. Prínosom projektu pre mladých na oboch stranách hranice bolo využitie rôznych možností trávenia voľného času, spoločenského života a vzdelávania. Zúčastnili sa na zaujímavých aktivitách a podujatiach a mali možnosť rozvíjať svoj potenciál a sociálne zručnosti. Po nedávnej pandémie Covid 19 majú mladí ľudia menšiu chuť i schopnosť opustiť priestor, ktorý poznajú a v ktorom sa denne pohybujú, ako aj menšie skúsenosti s nadväzovaním kontaktov s novými ľuďmi. Mladí ľudia žijúci v rakúskom pohraničí nevyužívajú možnosť zapojiť sa do rakúskeho vzdelávacieho systému, najmä do stredoškolského odborného vzdelávania. To je odlišné od slovenského stredného odborného školstva, ktorého úspešní absolventi môžu byť zaujímaví na trhu práce v regióne, či už na rakúskej alebo slovenskej strane. Participujúce slovenské organizácie v Bratislave navštevujú mladí ľudia, ktorí potrebujú poradenstvo a pomoc, alebo len chcú určitým spôsobom tráviť svoj voľný čas. Mohli by pre nich byť zaujímavé tiež pracovné príležitosti na rakúskej strane.

Reakcia na výzvy a potreby v slovensko-rakúskom pohraničí

Projekt „Youth without borders“, oficiálne známy ako „More future – less barriers for the young generation in the border region“, bol priamou odpoveďou na kľúčové výzvy v slovensko-rakúskom pohraničí a na rastúce sociálne potreby. Cieľom bolo rozvíjať dlhodobú a udržateľnú inštitucionálnu cezhraničnú spoluprácu v oblasti práce s mládežou, ktorá bola v regióne naliehavo potrebná.

Identifikované potreby a cieľové skupiny

Hlavný impulz pre projekt vychádzal z rastúceho počtu mladých ľudí a rodín so slovenským materinským jazykom, ktorí sa trvalo usadili v Rakúsku. Táto skupina vyžadovala špecifickú podporu, poradenstvo a bezpečný priestor pre seberealizáciu a riešenie problémov, ideálne v ich rodnom jazyku. Z hľadiska systémovej práce projekt reagoval na niekoľko ďalších naliehavých potrieb.

Pre organizácie na druhej strane hraníc, ako KASPIAN a Mládež ulice, to boli najmä pracovné príležitosti a skúsenosť so zahraničím – rozširovanie možností a obzorov mladých ľudí, s ktorými pracujú. Rakúsko poskytuje dobré príležitosti pre rozšírenie sociálnej siete a budovanie nových priateľstiev, či jednoduchý kontakt s iným kultúrnym kontextom. Už len to môže byť pre mládež z pohraničného regiónu obohacujúce.

Projekt cieľenými aktivitami uľahčil mladým ľuďom orientáciu v možnostiach štúdia a práce v prihraničnom priestore. To sa prakticky realizovalo v rámci Veľtrhu mládeže a kariérnych informácií, a cielilo na skupiny mladých na oboch stranách hranice.

Pre všetky tri organizácie bola kľúčová výmena know-how v oblasti práce s mládežou. Vzhľadom na to, že oba kultúrne kontexty vychádzajú z podobných základov práce s mládežou, a to je inšpirácia v nemeckom kultúrnom kontexte „offene Jugendarbeit“, bolo možné si lepšie porozumieť než v iných európskych kontextoch – napríklad škandinávske krajiny hovoria viac o vyhľadávacej práci (etsivä nuorisotyö vo Fínsku), ktorá však predpokladá rozvinutý systém nadväzných služieb na veľmi vysokej úrovni. Medzi pracovníkmi bola evidentná potreba výmeny skúseností, lepšej orientácie v systéme práce s mládežou v susednej krajine a nadviazania kontaktov na odborné služby a inštitúcie na druhej strane hranice.

Pre organizáciu ako je KASPIAN, bola kľúčová podpora pri vzniku novej chatovej služby pre mladých. Táto reaguje na potreby mladých ľudí, ktorých životným svetom je v súčasnosti najmä online priestor – preto sa prostredníctvom tohto priestoru snažia interagovať aj s dôležitými dospelými, ako sú pracovníci a pracovníčky s mládežou z klubu či streetworku. KASPIAN sa touto iniciatívou snažil zosystematizovať online kontaktovanie mladými ľuďmi, ktoré do veľkej miery prebiehalo už pred projektom – v čom sa odrážala táto potreba mladých.

Pre mladých ľudí projekt riešil absenciu prepojených, kvalitných a moderných nízkoprahových služieb v pohraničných regiónoch. Dôležitým aspektom bola aj potreba bezpečných priestorov v online aj offline svete, kde by mohli rozvíjať svoj potenciál, prekonávať sociálne a geografické bariéry a zapájať sa do spoločných aktivít.

Ako sa ukazuje, cieľová skupina projektu bola značne rôznorodá – na jednej strane to boli mladí Slováci a Slovenky v rakúskom pohraničí, ktorí sa tam presťahovali so svojimi rodinami; ich materinským jazykom je slovenčina. Tu je základnou potrebou využívanie služieb pre mládež v materinskom jazyku. Na druhej strane hranice sú mladí ľudia, ktorých materinský jazyk je jazykom krajiny, v ktorej žijú, a služby sú pre nich dostupné v ich materinskom jazyku, môžu však zápasť s nedostatkom príležitostí pre uplatnenie sa na trhu práce či nedostatkom skúseností zo zahraničia.

Úspešné naplnenie potrieb a kľúčové výstupy

Projekt prispel k významnému naplneniu všetkých identifikovaných potrieb. Podarilo sa vytvoriť stabilné a pevné partnerstvo medzi zúčastnenými organizáciami ako KASPIAN, Mládež ulice a Römerland Carnuntum, položiť základ pre dlhodobú cezhraničnú spoluprácu.

Realizáciou spoločných študijných ciest, stáží, hospitácií a cezhraničných návštev priamo v nízkoprahových kluboch si pracovníci a pracovníčky úspešne odovzdávali skúsenosti, ako aj inšpirácie z praxe. Prehĺbili svoje znalosti o službách a systéme práce s mládežou v oboch krajinách. Podarilo sa im lepšie sa zorientovať v službách a systéme fungovania práce s mládežou v druhej krajine. Vďaka týmto aktivitám sa napríklad rozšírili možnosti poradenstva v materinskom jazyku pre mladých ľudí žijúcich na rakúskej strane.

Know-how z projektu bolo pretavené do konkrétnych sprievodcov a manuálov (vrátane tejto príručky), ktoré zabezpečujú udržateľný metodický podklad pre prácu s mládežou aj po oficiálnom skončení projektu.

Pre mladých účastníkov sa realizovali spoločné podujatia, ako boli rôzne výmeny či návšteva tematicky orientovaných podujatí ako kvíz, deň otvorených dverí, návšteva na ranči či kúpaliskové turné. Tieto aktivity nielen posilnili informovanosť o možnostiach štúdia a práce na druhej strane hranice, ale viedli aj k budovaniu dôvery medzi ľuďmi z rôznorodých kultúrnych kontextov, ako aj dôvery medzi organizáciami; vznikli nové kontakty medzi odborníkmi a odborníčkami. Napríklad, po návšteve Veľtrhu mládeže a kariérneho poradenstva jeden z mladých účastníkov nadšene poznamenal:

„Prehliadka letiska bola super. Celé to bolo interaktívne. Viem si predstaviť, že toto by som rád robil.“

Tieto hmatateľné skúsenosti potvrdzujú, že projekt úspešne splnil svoje ciele, rozšíril zdroje a priniesol cenné skúsenosti pre všetkých zúčastnených.

Legislatívny a strategický rámec

Stratégia Slovenskej republiky pre mládež 2021 – 2028

V nasledujúcej časti budú priblížené základné dokumenty oboch krajín v oblasti práce s mládežou a ich porovnanie.

Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2021 – 2028 predstavuje základný dokument štátnej politiky voči mladým ľuďom. Jej cieľom je vytvárať podmienky, ktoré mladým ľuďom umožnia rozvíjať svoj potenciál, aktívne sa zapájať do spoločnosti a viesť kvalitný život. Stratégia vznikla na základe dvojročného konzultačného procesu za účasti verejných inštitúcií, samospráv, odborníkov, a aj mimovládnych organizácií. Zdôrazňuje princípy dôstojnosti, rovnosti, inklúzie, participácie a rešpektu k rôznorodosti mladých ľudí.

Dokument nadväzuje na predchádzajúce národné stratégie, legislatívu SR, ako aj európske dokumenty, najmä Stratégiu EÚ pre mládež 2019 – 2027 a Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj. Reaguje na aktuálne výzvy, ktorým mladí ľudia čelia, ako sú neistota na trhu práce, sociálne vylúčenie, dopady pandémie COVID-19, klimatická kríza, šírenie dezinformácií či zhoršovanie duševného zdravia.

Stratégia sa zameriava na desať prioritných oblastí: participáciu mladých ľudí, prácu s mládežou a voľný čas, dobrovoľníctvo, inklúziu a rovnosť, rozvoj kľúčových kompetencií, zamestnanosť, digitálnu transformáciu, udržateľnosť a zdravý životný štýl. Významnú pozornosť venuje podpore kritického myslenia, demokratických hodnôt a aktívneho občianstva. Dôležitým nástrojom je neformálne vzdelávanie a kvalitná práca s mládežou, ktorá má preventívny význam aj vo vzťahu k radikalizácii a inému typu rizikového správania.

Dokument zároveň zdôrazňuje potrebu spolupráce medzi štátom, samosprávami, školami a občianskym sektorom. Úspešná implementácia stratégie má prispieť k tomu, aby sa mladí ľudia stali aktívnymi, zodpovednými a sebavedomými členmi spoločnosti.

Stratégia celonárodnej siete otvorenej práce s mládežou (bOJA)

Rakúska organizácia bOJA (bundesweites Netzwerk Offene Jugendarbeit) predstavuje významného aktéra v oblasti modernej práce s mládežou. Jej stratégia vychádza z princípov participácie, inklúzie, prevencie sociálneho vylúčenia a podpory demokratických hodnôt. Zameriava sa najmä na otvorenú prácu s mládežou, ktorá vytvára bezpečný priestor pre mladých ľudí bez ohľadu na ich sociálne, kultúrne či ekonomické zázemie.

Kľúčovým cieľom stratégie je posilňovanie kompetencií mladých ľudí, ich schopností kriticky myslieť, zapájať sa do spoločenského života a zvládať meniace sa podmienky modernej spoločnosti. Dôležitou témou je podpora duševného zdravia, sociálnej odolnosti a prevencia radikalizácie, extrémizmu či diskriminácie. Organizácia zdôrazňuje význam neformálneho vzdelávania, ktoré dopĺňa školský systém a rozvíja osobnostné, sociálne a občianske kompetencie mládeže.

Stratégia bOJA zároveň podporuje aktívnu participáciu mladých ľudí na rozhodovacích procesoch. Mladí ľudia nemajú byť iba prijímateľmi opatrení, ale aj aktívnymi partnermi pri tvorbe politík a komunitných aktivít. Dôležitou súčasťou je aj digitalizácia práce s mládežou, rozvoj mediálnej gramotnosti a schopnosti rozpoznávať dezinformácie.

Organizácia presadzuje medziodborovú spoluprácu medzi školami, sociálnymi službami, samosprávami a občianskym sektorom. Významnú úlohu zohráva aj podpora pracovníkov s mládežou prostredníctvom vzdelávania, supervízie a metodickej podpory. Stratégia tak vytvára rámec pre inkluzívnu, demokratickú a preventívne orientovanú prácu s mládežou, ktorá reaguje na aktuálne spoločenské výzvy a potreby mladých ľudí.

Porovnanie oboch stratégií

Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2021 – 2028 a rakúska stratégia bOJA vychádzajú z podobných európskych princípov participácie, inklúzie a podpory mladých ľudí, no líšia sa svojím zameraním, štruktúrou, ako aj spôsobom implementácie.

Slovenská stratégia predstavuje komplexný štátny dokument verejnej politiky pre mládež. Zameriava sa na desať prioritných oblastí, ako bolo spomenuté vyššie. Dokument obsahuje konkrétne ciele, opatrenia, indikátory a mechanizmy monitorovania. Je silno previazaný s verejnou správou a medzirezortnou koordináciou. Dôležitou charakteristikou je snaha o systematické prepájanie mládežníckej politiky s ostatnými verejnými politikami štátu.

Rakúska stratégia bOJA je naopak viac orientovaná na otvorenú prácu s mládežou („Offene Jugendarbeit“) a kvalitatívny rozvoj služieb pre mladých ľudí. Organizácia bOJA funguje ako kompetenčné a sieťovacie centrum pre otvorenú prácu s mládežou v Rakúsku. Dôraz kladie na participáciu mladých ľudí, podporu lokálnych komúní, neformálne vzdelávanie, sieťovanie organizácií a profesionálny rozvoj pracovníkov s mládežou. Rakúsky prístup je menej centralizovaný a viac založený na spolupráci medzi regiónmi, odborníkmi a samotnými mladými ľuďmi.

Významný rozdiel je aj v chápaní participácie. Slovenská stratégia ju uvádza ako jednu z tematických oblastí, zatiaľ čo v rakúskej stratégii je participácia chápaná ako základný princíp celej politiky mládeže. Rakúska stratégia zdôrazňuje priame zapájanie mladých ľudí do tvorby cieľov a opatrení prostredníctvom tzv. „Reality Checks“, teda konzultácie s mladými ľuďmi a organizáciami pracujúcimi s mládežou.

Ďalším rozdielom je prístup ku kvalite práce s mládežou. Slovenský dokument síce podporuje rozvoj práce s mládežou, no rakúska bOJA kladie omnoho väčší dôraz na profesionalizáciu, metodiku, evaluáciu a kvalitatívne štandardy otvorenej práce s mládežou. Rakúsky model je viac orientovaný na prax v teréne a na každodenný kontakt s mladými ľuďmi.

Obe stratégie však spája dôraz na inklúziu, demokratické hodnoty, podporu psychického zdravia a potrebu reagovať na spoločenské zmeny, ako sú digitalizácia, klimatická kríza či rastúca sociálna polarizácia. Slovenská stratégia pôsobí viac ako rámec verejnej politiky, zatiaľ čo rakúska bOJA predstavuje prakticky orientovaný model podpory otvorenej práce s mládežou a participatívneho prístupu.

2. Metodické modely práce s mládežou

Klubová práca

Táto kapitola poskytuje vhlad do fungovania klubovej práce v jednotlivých organizáciách zapojených do projektu. Oblasť klubovej práce má najväčšie množstvo spoločných črt. Kluby sú otvorené všetkým mladým určitého veku a riadia sa nízkoprahovými princípmi ako je anonymita, nízkoprahové naladenie pracovníkov a pracovníčok, bezplatnosť, prípustnosť pasivity, motivácia k aktivite, pravidelná dochádzka nie je podmienkou, práca s pravidlami, bezpečie. Práca je systematická a profesionalizovaná. Existujú nástroje na zaznamenávanie a zlepšovanie kvality služby, a to intervízne stretnutia pracovného tímu po klube a písanie intervíznych záznamov. Toto sa vzťahuje viac alebo menej aj na ostatné typy služieb poskytovaných organizáciami.

Všetky tri organizácie označujú za jeden z najefektívnejších spôsobov propagácie ústne podanie v rovesníckych skupinách. Ale využívajú aj rôzne iné kanály – streetwork, práca na školách, kontakt so stakeholdermi.

Ako rôznorodé sa ukazujú systémy zaznamenávania – jedine KASPIAN používa konkrétny softvér. Rôznorodá je tiež práca s pravidlami. KASPIAN a Römerland Carnuntum používajú spôsob vytvárania pravidiel s mladými ľuďmi a ich vizualizáciu v priestore. Mládež ulice a Kaspian využíva situačnú intervenciu, ad hoc dohody a skupinovú dynamiku, pravidlá nikde v klube nevisia.

Klubová práca Römerland Carnuntum

Klubová práca v organizácii je koncipovaná ako kľúčový pilier nízkoprahových služieb pre mladých ľudí. Funguje ako bezpečný, otvorený a bezplatný priestor, kde môžu mladí tráviť svoj voľný čas, stretávať sa s kamarátmi a nájsť útočisko. Primárnym cieľom je vytvoriť prostredie, ktoré je ľahko dostupné a kde sa môžu mladí ľudia obrátiť na kvalifikovaných pracovníkov s akoukoľvek potrebou – či už ide o obyčajný rozhovor, potrebu podpory pri riešení osobných alebo školských problémov, poradenstvo, alebo sprostredkovanie kontaktu na špecializovanú odbornú pomoc. Tento nízkoprahový prístup zaručuje, že pre vstup nie je potrebné žiadne objednanie ani poplatky. Kluby fungujú v pravidelných otváracích hodinách počas týždňa. V Hainburgu štyri razy do týždňa okrem štvrtka, v Brucku je klub otvorený tri krát v týždni (v pondelok, v stredu a v piatok), v meste Swechat je to štyrikrát do týždňa (okrem štvrtka).

Ponuka aktivít je pestrá a flexibilná, vždy prispôsobená aktuálnym záujmom a potrebám prichádzajúcich. Klub poskytuje nielen voľnočasové a športové aktivity, ale aj priestor pre kreatívne aktivity, organizáciu workshopov zameraných na rozvoj ich zručností a diskusie o témach, ktoré mladých v danom momente zaujímajú. Pracovníci a pracovníčky aktívne podporujú mladých v rozvoji kompetencií, pomáhajú im pri riešení problémov, zapájajú ich do organizácie rôznych podujatí, čím posilňujú ich zmysel pre zodpovednosť a participáciu. Diskusie s nimi prebiehajú vždy na báze vzájomného rešpektu a neformálneho dialógu.

Informácie o existencii klubovej práce sa k mladým šíria viacerými kanálmi, aby bol zabezpečený maximálny dosah. Medzi kľúčové zdroje informácií patria sociálne siete, osobné odporúčania kamarátov, informácie získané v škole, kontakt s terénnymi pracovníkmi v rámci komunity, účasť na podujatiach organizovaných našou organizáciou, a tiež prostredníctvom webstránky a spolupráce s lokálnymi partnermi.

Mapovanie potrieb mladých ľudí je neustály proces a uskutočňuje sa rôznymi metódami. Využívame neformálne rozhovory, systematické pozorovania dynamiky v klube, skupinové diskusie a aktívne zbieranie spätnej väzby priamo od mladých. Okrem toho pracujeme s informáciami z konzultácií so školami a rodičmi.

Kľúčové je aj zdieľanie skúseností a postrehov medzi kolegami či kolegynami počas pravidelných tímových porád, kde si pracovníci a pracovníčky navzájom vymieňajú skúsenosti pre efektívnejšie plánovanie.

Pracovníci venujú pozornosť vedeniu interných záznamov. Tieto záznamy dokumentujú priebeh aktivít, zaznamenávajú dôležité kontakty a reflektujú témy, ktoré sa počas práce s mladými objavujú. Vedenie záznamov nie je len administratívny úkon, ale slúži predovšetkým na reflexiu vlastnej práce, hodnotenie prístupu k jednotlivým klientom a na plánovanie budúcich postupov a nových aktivít tak, aby čo najpresnejšie reagovali na zistené potreby komunity. Štatistika sa vedie úplne anonymne – zaznamenáva sa iba vek a pohlavie užívateľov a užívateľiek služby. V záznamoch sa objavujú iba krstné mená mladých ľudí, pokiaľ je potrebná kontinuálna intervencia – čiže je potrebné zdieľať informácie pre pracovníkov a pracovníčky na nasledujúcej službe.

Do priestorov klubu nie je dovolené priniesť alkohol, ani ho tam konzumovať, a ani fajčiť či používať elektronické cigarety (vapy). Rovnako platí zákaz užívania a distribúcie iných návykových látok. Pri porušení týchto pravidiel môže nasledovať vykazanie z priestorov, dočasný zákaz vstupu – vždy postupujeme v závislosti od závažnosti situácie.

Činnosť centier prebieha v súlade s platnou rakúskou a dolnorakúskou legislatívou v oblasti ochrany detí a mládeže, najmä s NÖ Jugendschutzgesetz, čo je dolnorakúsky zákon na ochranu mládeže, zároveň sa riadia predpismi v oblasti sociálnej práce s mládežou a pravidlami ochrany osobných údajov.

Klubová práca Mládež ulice

Hlavným cieľom klubu je poskytovať klientom bezpečný priestor a byť pre nich korektnými vzťahovými osobami v podobe školených pracovníkov a pracovníčok. Klub slúži mladým ľuďom ako bezplatný priestor, kde môžu tráviť voľný čas, stretávať sa s kamarátmi alebo spoznávať nových ľudí. V širšom zmysle je jeho účelom výkon opatrení zameraných na zlepšovanie kvality života, prevenciu rizikového správania (napr. vandalizmus, zneužívanie návykových látok, drobná kriminalita) a tvorbu bezpečného prostredia. Mládež ulice je registrovaná ako vykonávateľ opatrení podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele.

Klub je tradične otvorený štyri razy do týždňa, od pondelka do štvrtka. Nepravidelne sa pridávajú piatkové aktivity na mieru podľa dopytu mladých, pričom dopyt vznikol aj po aktivitách osobitne pre dievčatá a osobitne pre chlapcov, z dôvodu nekomfortu diskusie o niektorých témach dospievania v zmiešanej skupine. V roku 2025 sa v klube vyformovala stabilná skupina mladých, ktorá sa angažuje v chode centra, čo vytvára príležitosti na rozvoj ich zručností, ktoré by v domácom prostredí nemohli nadobudnúť.

Po každej službe v klube sa realizuje intervízne stretnutie a píše intervízny záznam, kde sa uvádzajú len krstné mená detí i s číslom, alebo prezývka. Súčasťou záznamu je okrem mien aj popis náročných situácií a možnosti ako reagovať inak, prípadne stanovené ciele a ich napĺňanie mladými ľuďmi, či v rámci preventívnych aktivít. Zároveň sú súčasťou rozvojové ciele pracovníkov a pracovníčok, ako aj dobrovoľníkov, či dobrovoľníčok.

Mapovanie potrieb sa realizuje každého pol roka prostredníctvom dotazníkov, alebo priebežne prostredníctvom rozhovorov a pozorovania, pýtania sa mladých na témy, ktoré sú pre nich zložité alebo ktorými žijú.

Propagácia prebieha najmä prostredníctvom ústneho podania – odporúčania od kamarátov a kamarátok, ktorí či ktoré klub už navštevujú. Zároveň sa Mládež ulice a tím klubu na Peknej snaží byť súčasťou komunitných podujatí v lokalite, kde sa klub nachádza, ako aj komunikovať so stakeholdermi – robiť propagáciu na blízkyh školách. Pred každým otvorením klubu sa realizuje streetwork, kde sú mladí ľudia oslovovaní a sú im poskytnuté propagačné materiály.

V rámci klubovej činnosti je práca s pravidlami založená na situačnej intervencii, ad hoc dohodách a skupinovej dynamike. To znamená, že sa rieši situácia, keď vznikne, na stenách klubu nevisia abstraktné pravidlá, na ktoré sa pracovníci a pracovníčky odvolávajú. Porušovanie sa rieši pomenovaním emócie v rámci konkrétneho správania, vytvorením dohody na mieste s postupom, či využitím skupiny, na ktorú konkrétne správanie určitým spôsobom pôsobí.

Klubová práca KASPIAN

Nížkoprahový klub funguje ako bezpečné, bezplatné a ľahko prístupné útočisko pre deti a mladých ľudí v mestskej časti Petržalka. Jeho hlavným poslaním je poskytovať mladým ľuďom stabilné prostredie a byť zmysluplnou alternatívou k neorganizovanému tráveniu voľného času, zameranou na zlepšovanie ich kvality života a prevenciu rizikového správania. KASPIAN je tiež registrovaný ako vykonávateľ opatrení podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele.

Klub si buduje svoju klientelu najmä prostredníctvom ústneho odporúčania od rovesníkov, čo potvrdzuje jeho dôveryhodnosť v komunite. K ďalším dôležitým zdrojom, odkiaľ sa o nás mladí dozvedajú, patria naše sociálne siete, aktívna terénna práca streetworkerov alebo preventívne workshopy realizované na miestnych školách. Prvokontakt s novým klientom prebieha vždy v atmosfére prijatia a otvorenosti. Pracovník ho neformálne privíta, predstaví mu priestor a veľmi citlivo mu vysvetlí základné pravidlá, ktoré sú kľúčové pre zachovanie bezpečného prostredia: princíp anonymity, vzájomný rešpekt, ako aj striktný zákaz násilia a požívania návykových látok.

Služba je poskytovaná celoročne, štyrikrát týždenne. V pondelok sú otváracie hodiny stanovené od 15:00 do 18:00, zatiaľ čo v stredu, štvrtok a piatok je klub otvorený v čase od 14:00 do 18:00. Program je rozmanitý a ponúka priestor pre pasívny oddych, tzv. „chill zónu“, ako aj rôzne športové a stolné hry. Dôležitou súčasťou sú špecifické preventívne a tematické programy – napríklad organizovanie kvízov, Dňa tolerancie, a tiež táborov, ktoré prispievajú k rozvoju sociálnych a komunikačných zručností. V prípade potreby majú klienti vždy možnosť využiť individuálne poradenstvo, ktoré im pomáha diskretné riešiť osobné problémy.

Na mapovanie potrieb detí a mladých ľudí kladieme veľký dôraz. Prebieha to kontinuálne prostredníctvom neformálnych rozhovorov a skupinových diskusií, kde spoločne reflektujeme témy, ktoré mladí opakovane prežívajú – typicky ide o experimentovanie s alkoholom, partnerské vzťahy alebo intenzívny tlak zo školy. Plánované plošné mapovanie prebieha dvakrát ročne, a to formou dotazníkov alebo riadených rozhovorov, čo nám umožňuje program flexibilne prispôbovať ich aktuálnym výzvam.

Profesionálne záznamy práce zabezpečuje celý tím, a teda pracovníci, praktikanti i dobrovoľníci, prostredníctvom dvoch krokov. Najprv je po skončení služby vedená intervízia, kde sa sumarizujú kľúčové ukazovatele: počet užívateľov a užívateľiek služby, konfliktné situácie, práca so skupinou a využitie rozvojových situácií. Tieto údaje sa vyplnia do krátkej tabuľky, pričom klienti sú v evidenčnom programe vedení pod prezývkami pre zachovanie anonymity. Následne pracovníci na základe tohto intervízneho záznamu vypracujú podrobnejší záznam o službe v online evidenčnom programe PES, čím garantujeme transparentnú a odbornú dokumentáciu našej klubovej činnosti.

V klube nie je na stenách súbor pravidiel, len plagát, na ktorom je popísané, že klub slúži ako „safe space, s rešpektom a čistou hlavou“. Ak klienti svojim správaním ohrozujú bezpečnosť seba alebo iných, pracovníci s nimi vedú rozhovor a dohodnú sa na následkoch tohoto správania. Cieľom tohto prístupu, ktorý si vyžaduje zrelých a skúsených pracovníkov či pracovníčky, je scitlivovať klientov voči sebe navzájom a budovať komunitu, ktorá sa rešpektuje a podporuje.

Oba slovenské kluby fungujú v rámci zákona 305 o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele.

Mobilná práca s mládežou. Streetwork.

V rámci slovenského kontextu je viac zaužívaný pojem streetwork, v Rakúsku sa viac hovorí o mobilnej práci s mládežou. Mobilná práca alebo streetwork ako samostatná služba prebieha v súčasnosti iba v dvoch z partnerských organizácií a to je KASPIAN a Römerland Carnuntum. Služba v oboch organizáciách má množstvo spoločných znakov. Terénna sociálna práca, známa aj ako streetwork alebo mobilná práca, sa realizuje priamo v prirodzenom prostredí mladých ľudí – na uliciach, pri obchodných centrách, na ihriskách, v skateparkoch a na iných verejných priestranstvách. Prvý kontakt nevzniká masovou propagáciou, ale prirodzene, priamo v teréne, pričom kľúčovú úlohu zohráva pravidelná prítomnosť pracovníkov a postupné budovanie dôvery prostredníctvom rozhovorov. Informácie o službe sa šíria neformálne, najčastejšie od kamarátov, ale aj cez sociálne siete, školy, predchádzajúce aktivity alebo prostredníctvom informačných plagátov.

Služba ponúka predovšetkým rozhovory a emocionálnu podporu, poskytuje krízovú intervenciu, poradenstvo a pomoc pri riešení problémov, a taktiež pozýva mladých ľudí k účasti na aktivitách alebo k návšteve klubu. Potreby cieľovej skupiny sa mapujú priebežne počas kontaktu v teréne, pričom sa spolieha na dlhodobý vzťah s mladými ľuďmi. Na záver každej služby pracovníci spracúvajú terénne záznamy, ktoré detailne popisujú lokality, kontakty, preberané témy a riešené situácie, čím zabezpečujú kvalitnú dokumentáciu svojej práce.

Hlavným pilierom ponuky v oboch organizáciách je poskytnutie bezpečného kontaktu s odborníkom, ktorý je schopný rozumieť tak mladým ľuďom, ako aj sociálnemu prostrediu, v ktorom sa pohybujú. Spektrum využívaných metód je široké, a zahŕňa rozhovor, situačnú intervenciu, krízovú intervenciu, individuálne a skupinové poradenstvo, preventívne rozhovory, pomoc pri sprostredkovaní iných inštitúcií (distribúcia) a sprevádzanie klientov v náročných životných obdobiach.

Prvokontakt sa v KASPIANE realizuje takto: prístup k cieľovej skupine je založený na priamom a rešpektujúcom prvokontakte. Naša služba sa cielene nepropaguje masovo; namiesto toho terénni pracovníci iniciujú kontakt priamo na mieste. Pri oslovení skupiny mladých sa pracovníci vždy predstavia, vysvetlia princípy práce KASPIANu a v prípade záujmu ponúknu leták s kontaktom, prípadne drobnú voľnočasovú pomôcku, ako je zapožičanie hlavolamu alebo komiksu. Informácie o našej činnosti sa teda šíria výhradne osobným stretnutím na ulici alebo referenciou od iných partii v teréne, čo posilňuje dôveryhodnosť a neformálnu povahu služby.

V organizácii Römerland Carnuntum prvý kontakt s mladými ľuďmi prebieha v rámci streetworku, teda priamo tam, kde sa mladí ľudia stretávajú a trávajú svoj voľný čas. Pracovníci mobilnej práce s mládežou ich oslovujú napríklad v parkoch, na ihriskách, pri autobusových zastávkach apod. Kontakt môže vzniknúť aj po skončení vyučovania, keď sú mladí ľudia v blízkosti školy a je priestor na krátky neformálny rozhovor. Pri prvom stretnutí sa pracovníci predstavia a vysvetlia, kto sú a čo ponúkajú. Kontakt je dobrovoľný a nezáväzný. Mladí ľudia sa sami rozhodujú, či chcú komunikovať alebo využiť ponúkané služby.

Práca s mládežou na školách

Práca na školách sa medzi partnerskými organizáciami najviac líši. Kým Römerland Carnuntum sa zameriava na širokú paletu tém a služieb (konzultácie, workshopy pre mladých) a má tradíciu v školskej práci, Mládež ulice sa tematicky zameriava najmä na tému radikalizácie, a okrem preventívnych aktivít poskytuje pre školy a ich návštevníkov individuálne a rodinné poradenstvo v rámci rodinného programu. KASPIAN sa tematicky zameriava najmä na drogovú prevenciu so skupinami žiakov a žiačok.

Rôznorodosť je tiež v aktivnosti/reaktivnosti. Kým KASPIAN a Römerland pravidelne školám ponúkajú svoje služby, Mládež ulice viac reaguje na pozvanie konkrétnych škôl pri vzniknutej situácii.

Všetky tri organizácie si uvedomujú, že je nevyhnutné dať samotným školám a ich zamestnancom či zamestnankyniam do rúk nástroje, aby dokázali reagovať na potreby mladých ľudí a vytvárali pre nich bezpečné prostredie. Všetky tri organizácie si zároveň budujú sieť stálych spolupracujúcich škôl najmä v lokalitách, kde pôsobia.

Práca na školách Römerland Carnuntum

Organizácia Römerland Carnuntum sa aktívne zameriava na prácu so žiakmi a pedagogickým zborom priamo v školskom prostredí, čím rozširuje spektrum svojich sociálnych služieb. Spolupráca so školami prebieha prostredníctvom viacerých foriem intervencie a podpory. Medzi hlavné aktivity patrí pravidelné poradenstvo na strednej škole v Hainburgu, poskytovanie školskej sociálnej práce na vybraných školách a realizácia špecializovaných workshopov. Tematicky sú workshopy zamerané na kritické oblasti, ako je vzťahová a sexuálna výchova, oblasť „Green Jobs“ (zelené povolania), prevencia drogových závislostí a ďalšie relevantné témy. Všetky formy intervencie zahŕňajú individuálnu aj skupinovú podporu.

Workshop Green Jobs približuje mladým ľuďom pracovné možnosti spojené s ochranou životného prostredia a udržateľnosťou. Žiaci sa dozvedia, čo znamenajú „zelené povolania“ a v akých oblastiach môžu v budúcnosti pracovať – napríklad pri obnoviteľných zdrojoch energie, ekologických technológiách alebo v iných oblastiach súvisiacich s ochranou klímy. Cieľom workshopu je ukázať mladým ľuďom, že témy ako životné prostredie a klimatické zmeny súvisia aj s výberom školy, vzdelania a budúceho povolania. Prebieha formou rozhovoru, aktivít a diskusie so žiakmi.

Vstup organizácie do školského prostredia je založený na aktívnom záujme samotných škôl. Školy organizáciu Römerland Carnuntum oslovujú na základe silných referencií a odporúčaní, výsledkov predchádzajúcej úspešnej spolupráce, alebo po prezentácii služieb na odborných konferenciách a podujatiach. Organizácia tiež vykonáva tzv. návštevy škôl (prezentácie organizácie na školách), počas ktorých sa žiaci priamo dozvedajú o jej práci, ponuke programov a možnostiach podpory.

Cieľom práce na školách je poskytnúť komplexnú škálu podporných aktivít, ktoré reagujú na psychosociálne potreby žiakov a triednych kolektívov. Ponuka zahŕňa:

- preventívne programy,
- špecializované workshopy,
- individuálne a skupinové konzultácie,
- podporu triednych kolektívov (zameranú na dynamiku a vzťahy),
- školskú sociálnu prácu.

Identifikácia a mapovanie potrieb škôl a žiakov je kontinuálny proces, ktorý prebieha na základe viaczdrojového prístupu a je súčasťou dizajnovania intervencie:

- konzultácie s pedagógmi, ktorí identifikujú aktuálne výzvy,
- priame rozhovory so žiakmi,
- podnety iniciované rodičmi.

V rámci tímu prebiehajú pravidelné rady, ktoré slúžia nielen na reflexiu práce a plánovanie aktivít a podujatí, ale aj na kľúčové prípadové konzultácie situácií mladých ľudí. V prípade potreby sa na poradách nastavujú ďalšie kroky podpory. Tieto stretnutia sú tiež platformou pre zdieľanie skúseností z klubovej aj terénnej práce, čím sa zabezpečuje konzistentný a integrovaný prístup. Okrem pravidelných stretnutí sa prípadové konzultácie realizujú aj podľa aktuálnej potreby.

Z poradenských aktivít sa vedú stručné interné záznamy, ktoré slúžia na internú orientáciu a kontinuitu práce s klientom. Z ostatných realizovaných aktivít sa spracúvajú štatistické údaje a detailné reflexie zo strany pracovníkov.

Práca na školách Mládež ulice

V rámci organizácie sa intervencie realizujú prevažne ako reakcie na oslovenie školami, väčšinou sa to deje, pokiaľ škola identifikuje problém, ktorý súvisí s témou radikalizovaného správania.

Dlhodobejšia spolupráca sa darí najmä so školami v lokalite, kde organizácia pôsobí. Tu je školám poskytované najmä individuálne a rodinné poradenstvo pre rodiny žiakov a žiačok. Zároveň sú realizované pravidelné multidisciplinárne stretnutia (odborníčky z konkrétnej školy), kde sa analyzuje postup v jednotlivých prípadoch a rozdeľujú sa úlohy. Často sú do procesu prizvané aj iné inštitúcie ako pracovníčky Oddelenia sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately alebo Centrum pre deti a rodiny, v starostlivosti ktorých sa rodiny často nachádzajú.

Prvokontakt prebieha prostredníctvom osobných návštev, workshopov pre odborný personál na školách alebo prostredníctvom pozvania na konferenciu „Čo s vami/nami, decká?“, ktorú Mládež ulice pravidelne organizuje. Téma jednotnosti a kooperácie v práci s mládežou je jednou z hlavných odborných tém a expertízou organizácie.

Zároveň je školám ponúkané sprevádzanie v rámci témy radikalizácie a násilného extrémizmu. Organizácia ponúka konkrétny preventívny program pozostávajúci zo šiestich až siedmich stretnutí. Prvé sú mapovacie stretnutia, ktoré mapujú výskyt radikalizovaného správania vedúceho k násiliu, ako aj bezpečie a sociálnu kohéziu triedy. Potom nasleduje päť stretnutí na jednotlivé témy, ktoré súvisia s možnou motiváciou k radikalizácii a násilnému extrémizmu, ako je participácia (pretože motiváciou môže byť nedostatok kontroly nad vlastným životom, túžba po moci, či sebarealizácii), kognitívne skreslenia (pretože motiváciou je atraktivita a kognitívne skreslenia extrémistickej propagandy), sociálna identita (pretože motiváciou môžu byť sociálne potreby), sebahodnota (pretože motiváciou môže byť túžba po uznaní) a rodové roly a očakávania (pretože motiváciou môže byť vnímanie mužskej a ženskej roly).

Práca na školách KASPIAN

Preventisti organizácie KASPIAN sa špecializujú na realizáciu odborných preventívnych programov zameraných na minimalizovanie rizík spojených s užívaním návykových látok v kontexte mladých ľudí. Tieto programy prebiehajú priamo v triednych kolektívoch základných a stredných škôl v Bratislave a jej okolí.

Prvokontakt s partnerskými školami prebieha na úrovni komunikácie s ich podporným tímom, najčastejšie so školským psychológom alebo výchovným poradcom.

Proces nadväzovania spolupráce je systematický a prebieha prostredníctvom týchto bodov:

- **Oslovenie.** Pred začiatkom každého školského roka dostanú základné a stredné školy v regióne ponuku programov na nasledujúci rok s možnosťou výberu termínov.
- **Dôvera komunity.** Školy organizáciu KASPIAN oslovujú primárne na základe dlhoročnej dobrej reputácie a silnej dôvery v komunitu (pôsobíme v Bratislave od roku 1997 ako najstarší nízkoprahový program).
- **Propagácia a sieťovanie.** Sociálne oddelenie mestskej časti Petržalka aktívne propaguje naše služby na svojich základných školách. Vytvára priestor pre pravidelné stretnutia členov podporných tímov škôl a neziskových organizácií. Tieto stretnutia otvárajú dvere do škôl.
- **Výber.** Školy si nás vyberajú buď na primárnu prevenciu vo vybraných triedach (kde väčšina z triedy nemá skúsenosti s užívaním daných návykových látok), alebo v situáciách akútneho riešenia problémov, napríklad so závislosťou na nikotíne u konkrétnych detí na dlhodobú intervenciu.

Aktuálne informácie o programoch pre školy sú dostupné na navštevovanej webovej stránke organizácie.

Ponuka programov je diverzifikovaná a prispôsobená potrebám žiakov aj školských tímov:

1. Interaktívne zážitkové workshopy (primárna prevencia)

- **Témy:** Minimalizovanie rizík spojených s užívaním návykových látok, vrátane alkoholu, nikotínu a iných drog.
- **Trvanie:** Dve vyučovacie hodiny.
- **Obsah:** Žiakom sa poskytujú pravdivé informácie, vyvracajú sa mýty a učia sa zručnostiam prvej pomoci, vrátane použitia simulačných okuliarov pre zážitkový efekt.

2. Intervenčný program „Stop nikotínu“ (sekundárna prevencia)

- **Cieľová skupina:** Uzatvorené menšie skupiny žiačok a žiakov základných škôl s aktívnym užívaním nikotínu.
- **Metodika:** Kombinuje techniky Kognitívno-behaviorálnej terapie (KBT) a motivačného rozhovoru.
- **Ciele:** Budovanie vnútornej motivácie, zvyšovanie sebahodnoty a osvojenie si funkčných copingových mechanizmov (mechanizmov zvládania záťaže).
- **Štruktúra:** Program pozostáva z 12 pravidelných stretnutí, ideálne realizovaných v rámci troch mesiacov.
- **Výsledky:** Pilotné výsledky potvrdili výraznú zmenu, zvýšenie emocionálnej odolnosti a poskytnutie konkrétnych nástrojov pre úspešné udržanie abstinencie.

3. Workshopy pre školské tímy („S mladými o drogách: Ako efektívne komunikovať a reagovať“)

- **Cieľová skupina:** Členovia školských tímov (pedagógovia, psychológovia), ktorí sa stretávajú s problémami návykových látok.
- **Obsah:** Ponúkajú sa aktuálne informácie o trendoch, praktické rady a tréning zvládania náročných situácií. Súčasťou sú interaktívne diskusie a výmena skúseností.

Potreby triednych kolektívov sa mapujú ešte pred vstupom do triedy formou dotazníka od triedneho učiteľa alebo psychológa, ktorý triedu pozná. Po skončení programu sa zbiera rýchla spätná väzba od žiakov priamo v triede. Následne sa pýta spätná väzba od pedagógov, ak sa workshopu priamo zúčastnili, a žiada sa, aby po pár dňoch zistili feedback od triedy. Všetky výstupy sa evidujú a prípadne sa na ich základe spracúvajú novinky a vylepšenia programov.

Práca v online prostredí

Táto služba vznikla na základe potreby mladých ľudí, s ktorými sme pracovali. Mladí sa sami začali ozývať na KASPIAN profil na Instagrame. Dnes už pracujeme na základe našich interných pravidiel a metodiky, ktoré sme vytvorili v čase realizácie projektu. Cieľovou skupinou sú mladí do 30 rokov.

Služba prebieha formou pravidelnej chatovej komunikácie na sociálnych sieťach, kde sa cieľová skupina mládeže prirodzene pohybuje. Chatové hodiny sú v rozsahu vždy dvoch hodín v poobedných, až večerných časoch, štyrikrát do týždňa (okrem stredy a víkendu, či sviatkov). Priama práca pozostáva z troch pilierov:

- **Poradenská a krízová práca:** Spájanie sa s mladými ľuďmi cez témy osamelosti, vzťahov, sebahodnoty, školy či dospievania. V prípade akútnej krízy realizujeme krízovú intervenciu na zaistenie bezpečia života, zdravia a zníženie úzkosti, či hnevu.
- **Informačná práca:** Časť mladých nás kontaktuje so záujmom o informácie o našich službách, prípadne ich zaujíma informácia, ktorá súvisí s preventívnym obsahom, ktorý publikujeme na IG, či sa o ňom bavíme na školách, v klube a teréne.
- **Preventívna práca:** Pravidelná tvorba a publikovanie preventívnych príspevkov na aktuálne spoločenské témy, ako aj témy, ktoré prináša obdobie dospievania, či samotní klienti a klientky našich služieb.

Osobné poradenstvo je často nadväznou službou pri dlhodobých klientoch chatu a ponukou, ktorá vyplynula z potreby týchto mladých ľudí. Vo väčšine sa jednalo o krízovú intervenciu a offline stretnutie pomohlo k stabilizácii prípadu.

Sme online v určených chatovacích hodinách. V rámci toho máme na jedného klienta či klientku vyčlenený čas 1,5 hodiny. V prípade krízovej intervencie sa čas predlžuje do bodu, keď dostaneme mladého človeka do stavu bezpečia. Ak klient napíše mimo týchto hodín, dostane správu s informáciou o najbližšom čase, kedy je možné písať. Taktiež aktívne posielame formalizované uvítacie správy s priloženým letákom o pravidlách chatu novým sledovateľom na našom profile.

Online svet má unikátnu dynamiku, ktorej je potrebné sa neustále prispôbovať. V procese vzniku tohto typu služby bolo nevyhnutné zdefinovať, čo KASPIAN chat nie je, kde má táto práca hranice. Nie je to terapia, policajná práca („odhaľovanie“ informácií) ani prekračovanie našich vlastných hraníc či vnucovanie ideológií. Naučili sme sa zvládať krízové situácie v kontexte anonymity mladého človeka, s jednotným profesionálnym prístupom.

3. Praktický sprievodca špecifickými metódami

Špecifické metódy v tejto príručke reagujú na špecifické potreby mladých ľudí v rámci pohraničnej oblasti – špecificky na každej strane. Na rakúskej strane je to najmä potreba poradenstva alebo konzultácií v materinskom jazyku, ktorá mohla byť vďaka projektu naplnená. Na slovenskej strane je to najmä rozšírenie možností zamestnanosti a kariérneho rastu.

Slovenská mládež v Rakúsku: hodnota osobného rozhovoru v materinskom jazyku

Poradenstvo pre mladých ľudí s odlišným materinským jazykom má nezanedbateľný význam najmä preto, že spoločný jazyk často pomáha rýchlejšie vytvoriť dôveru a bezpečný priestor na rozhovor. Keď môže mladý človek hovoriť v jazyku, ktorý je mu blízky a v ktorom sa vie lepšie vyjadriť, často ľahšie hovorí aj o osobných témach, pocitoch alebo problémoch.

Pri poradenských rozhovoroch, ktoré väčšinou prebiehajú v poradenskej miestnosti, môže byť spoločný jazyk veľkou podporou a výhodou.

Pri klubovej práci, kde sa stretávajú mladí ľudia s rôznym materinským jazykom, je však dôležité myslieť na to, aby sa nikto necítil vylúčený. Ak sa v skupine používa viac jazykov, pracovníci sa snažia viesť komunikáciu tak, aby sa mohli zapojiť všetci, a aby každý rozumel tomu, o čom sa hovorí.

Aj keď dvaja ľudia hovoria rovnakým jazykom, nemusí to automaticky znamenať úplné porozumenie. Preto je dôležité pýtať sa, vyjasňovať si veci a vnímať aj rozdielne skúsenosti a kultúrne prostredie mladých ľudí. Viacjazyčnosť vnímame ako výhodu, ktorá môže pomôcť pri budovaní kontaktu, ak sa s ňou pracuje citlivo a v rámci tímu.

Príprava na trh práce. Veľtrh mládeže a kariérnych informácií (Jugend- und Berufsinformationsmesse)

Primárnym cieľom tejto aktivity bolo poskytnúť kariérne informácie o možnostiach zamestnať sa či o možnostiach profesionálneho rastu mládeži z Rakúska a Slovenska s cieľovou skupinou nad trinásť rokov. V tomto veku je dôležité rozhodovanie sa o budúcnosti, je to obdobie výberu strednej školy, a rozhodovania sa, kam ďalej po základnej škole.

Na Slovensku je povinná desaťročná školská dochádzka a formálne vzdelávanie je rozdelené na tri stupne – prvý stupeň základnej školy sa končí v štvrtom ročníku vo veku desať rokov, druhý stupeň základnej školy sa končí v deviatom ročníku vo veku štrnásť rokov – tu sa mladý človek rozhoduje, kam ďalej – či pôjde na gymnázium ako všeobecnú strednú školu, alebo sa bude špecializovať na technické (Stredné odborné školy), či humanitné odbory (Pedagogická akadémia), alebo sa zameria na služby (Hotelová akadémia). Zároveň sa rozhoduje, či chce svoje stredoškolské štúdium ukončiť s maturitou, či bez maturity. Na základe týchto rozhodnutí si vyberá Strednú odbornú školu, alebo Odborné učilište. Po druhom stupni základnej školy nasleduje teda stredná škola, ktorú mladý človek končí vo veku osemnásť až dvadsať rokov. Môže ísť na nadstavbu a ešte viac sa špecializovať, alebo na vysokú školu, či univerzitu.

V Rakúsku je povinná školská dochádzka a vzdelávací systém je rozdelený na viac stupňov. Prvý stupeň tvorí Volksschule (základná škola), ktorá trvá štyri roky a končí približne vo veku desať rokov. Po ukončení štvrtého ročníka sa žiak rozhoduje o ďalšom smerovaní.

Po základnej škole nasleduje druhý stupeň vo veku približne od 10 do 14 rokov. Žiak môže pokračovať na Mittelschule, ktorá poskytuje všeobecné vzdelanie, alebo na AHS Unterstufe, teda nižšiu časť gymnázia. Po

ukončení tohto stupňa vo veku okolo štrnásť rokov sa mladý človek rozhoduje, akým smerom sa bude ďalej vzdelávať.

Môže si vybrať gymnázium (AHS Oberstufe), ktoré je všeobecne zamerané a pripravuje najmä na maturitu a ďalšie štúdium na vysokej škole. Ďalšou možnosťou sú odborné stredné školy (BHS), napríklad technické, ekonomické alebo iné odborné odbory. Tieto školy trvajú väčšinou päť rokov a končia maturitou spolu s odbornou kvalifikáciou.

Ďalšou cestou sú kratšie odborné školy (BMS) alebo učňovské vzdelávanie (Lehre), kde sa mladý človek pripravuje na konkrétne povolanie kombináciou práce v podnikoch a štúdia v odbornej škole. Táto forma vzdelávania sa začína väčšinou okolo pätnástich rokov.

Po ukončení strednej školy približne vo veku osemnásť až devätnásť rokov môže mladý človek pokračovať na vysokej škole alebo univerzite, prípadne nastúpiť do zamestnania. V Rakúsku teda prichádza rozhodovanie o budúcom smerovaní už okolo desiateho a štrnásteho roku života, čiže o čosi skôr ako na Slovensku.

Veľtrh sa realizoval 11. októbra 2024 za účasti všetkých partnerov z Rakúska i Slovenska. Veľtrh sa uskutočnil v obci Schwechat a bol spojený s návštevou letiska. Konal sa v priestoroch Vienna Airport Conference & Innovation Center. Podujatie bolo naplánované s účasťou približne 30 vystavovateľov z regiónu. Zahŕňalo jazykovú podporu, zábavný kvíz, interaktívne stanoviská prezentujúce školy a povolania, a tiež prehliadku letiska. Organizácia Mládež ulice a OZ Ichtys zorganizovali účasť štyroch tried žiakov 8. a 9. ročníka zo Základnej školy na Beňovského ulici v Bratislave. Zúčastnili sa aj traja zástupcovia organizácie Mládež ulice z Klubu na Peknej. Na jeseň bola k akcii pripravená a odoslaná tlačová správa.

Spätná väzba od zúčastnených bola výrazne kladná. Pozitívne bolo hodnotené, že mladí ľudia mali možnosť navštíviť podujatie na druhej strane hranice.

4. Job Shadowing a profesionálny rozvoj

Priebeh stáží medzi zamestnancami partnerských organizácií

Job shadowing v rámci projektu Interreg „Youth without borders“ predstavoval sériu hospitácií vo všetkých troch partnerských organizáciách a ich zariadeniach – v partnerskej organizácii Römerland Carnuntum vo všetkých jej kluboch a tiež v nocľahárni BRUNO, v Mládeži ulice v rámci Klubu na Peknej a v KASPIANe v rámci nízkoprahového klubu a streetworku. Hlavným cieľom týchto návštev bolo oboznámiť sa s preventívnymi programami, klubovou a terénnou prácou partnerov a vymeniť si skúsenosti v oblasti práce s mládežou.

Prevenca závislostí

V rámci výmeny skúseností a postupov sa realizoval job shadowing napríklad v téme prevencie závislostí. Pracovníci Mládeže ulice sa zúčastnili hospitácie zameranej na prevenciu závislostí a klubovú prácu. Súčasťou programu bol workshop o prevencii závislostí a hľadani rovnováhy medzi pôžitkom a rizikom. Lektorky Eskelina Gfrerer a Susanne Wittmannová predstavili inovatívnu metódu „Bum Zua Parcour“, pri ktorej mladí ľudia prechádzajú sériou hravých úloh na stanovištiach. Cvičenia sprevádzal riadený rozhovor, ktorý pomáhal mladým uvedomiť si vlastné osobné hranice, rozoznať hranicu bezpečia a prenesenie pocitu zodpovednosti do ďalších oblastí života.

Klubová práca

Job shadowing sa realizoval napríklad v Jugendhause v Brucku, v klube kontajnerového typu stavby umiestnenej v parku, kde bola zúčastneným predstavená klubová práca. Klub bol opísaný ako bezpečný a otvorený priestor s komunitným charakterom, ktorý slúži mladým ľuďom na trávenie voľného času, zdieľanie myšlienok a rozvoj sociálnych zručností v neformálnom prostredí. Zaujímavým momentom bola konverzácia s klientkou so slovenskými koreňmi, ktorá plynulo rozprávala tromi jazykmi – nemecky, anglicky a slovensky. Celá návšteva zdôraznila, že kľúčom k úspechu klubovej práce je neformálnosť, autenticita a dôvera.

Sexuálna a vzťahová výchova na školách

Organizácia KASPIAN absolvovala job shadowing zameraný na preventívny program v školskom prostredí. Zúčastnila sa dvoch dvojhodinových workshopov na tému sexuálna výchova na strednej odbornej škole v Bruck an der Leitha. Workshopy viedla pracovníčka z Römerland Carnuntum, ktorá na škole pôsobí ako sociálna pedagogička. Cieľom bolo interaktívnou formou poskytnúť študentom adekvátne informácie pre zodpovedné a bezpečnejšie správanie v sexuálnom živote. Pracovníčka využívala jednoduchú a efektívnu metódu na otvorenie témy, mapovania toho, čo skupina vie a potrebuje, a súčasne pomocou nej a svojho partnerského prístupu vytvorila každej triede jedinečnú atmosféru (mali sme možnosť vidieť čisto chlapčenskú, ako aj zmiešanú triedu). Študenti cítili, že sa o tejto téme môžu rozprávať veľmi otvorene. Pracovníčka veľmi profesionálne odovzdala každej triede potrebné informácie a súčasne veľmi flexibilne reagovala na potreby triedy.

Metodika vzťahovej a sexuálnej výchovy a terénna práca

KASPIAN sa zúčastnil hospitácie zameranej na metodiku práce v školských triedach a terénnu sociálnu prácu (streetwork). V rámci workshopu „Let's talk about love & sex“ boli predstavené dva odlišné metodické prístupy k téme sexuality:

- **Pre deti do 12 rokov:** Zameraný na biologické zmeny a osobné hranice, definujúc prijateľný dotyk verzus obťažovanie.

- **Pre mládež nad 12 rokov:** Využíval interaktívnu metódu „abecedy“, kde účastníci priradzovali pojmy súvisiace so sexualitou k písmenám. Tieto výrazy následne slúžili na diskusiu o prevencii, biológii, hraniciach a bežných okolnostiach dospievania.

Terénna práca

Job shadowing bol tiež realizovaný v rámci terénnej práce v uliciach Brucku, ktorú Römerland Carnuntum realizuje vždy pred otvorením klubu. Počas streetworku prešli obvyklé miesta, kde prichádzajú do kontaktu s mládežou. Pracovníčka Römerland Carnuntum sa podelila o svoje skúsenosti, napríklad o tom, ako si ju mladí ľudia „oťukávali“ a testovali jej hranice na začiatku ich vzťahu.

Rozvoj odborných kompetencií

Hospitácie poskytli pracovníkom a pracovníčkam všetkých troch organizácií jedinečnú príležitosť spoznať rôzne prístupy k práci s mládežou v rozličnom kultúrnom a inštitucionálnom prostredí. Tieto návštevy priniesli obzvlášť cenné poznatky vďaka priamemu pozorovaniu praktickej práce v teréne, v kluboch a na školách. Organizácie získali inšpiráciu skôr na rozšírenie a zefektívnenie existujúcich metód než na zásadné, od základu nové inovácie.

Vďaka týmto hospitáciám bolo dosiahnutých niekoľko kľúčových prínosov:

- inšpirácia pri organizovaní aktivít a workshopov,
- výrazné rozšírenie rozsahu digitálnej komunikácie s mladými ľuďmi, čo pomohlo preklenúť medzeru medzi offline a online poradenstvom,
- získanie nových, sviežich pohľadov na nízkoprahovú prácu a iný spôsob komunikácie s mladými.

Napríklad v organizácii Römerland Carnuntum sa zamýšľali nad nastavením pravidiel v kluboch a porovnávali rozdielne prístupy. Táto téma bola zaujímavá pre tím, keďže hospitácie priniesli možnosť pozrieť sa na vlastnú prácu s mladými ľuďmi z iného pohľadu.

V organizácii Römerland Carnuntum majú pravidlá zväčša nastavené a vyvesené na viditeľnom mieste, aby boli mladým ľuďom jasne dostupné. Počas návštevy organizácie Mládež ulice, kde to funguje inak, sa však začali viac zamýšľať nad tým, akú úlohu pravidlá v priestore plnia a ako s nimi ďalej pracovať tak, aby neboli vnímané iba ako pevne dané hranice, ale aj ako súčasť spoločnej dohody a bezpečného prostredia pre mladých ľudí aj pracovníkov.

Veľkým podnetom pre Römerland Carnuntum bola aj práca v online priestore a možnosti digitálneho poradenstva. Keďže komunikácia mladých ľudí sa čoraz viac presúva aj do online prostredia, túto skúsenosť vnímali ako inšpiráciu, ako by mohli v budúcnosti rozšíriť dostupnosť podpory a doplniť klasickú prácu v klube a na ulici o nové formy kontaktu s mladými ľuďmi.

Inšpiratívna pre nich bola aj oblasť zapájania dobrovoľníkov. Tím KASPIANu im ukázal možnosti, ako môžu dobrovoľníci obohatiť aktivity pre mladých ľudí a podporiť komunitný charakter práce. Túto oblasť vnímajú ako možný priestor do budúcnosti a radi by sa jej venovali napríklad v rámci ďalších projektov.

Pre KASPIAN bola jednou z najvýznamnejších inovácií zmena prístupu k práci s náročnejšími témami, ku ktorým dnes pristupujú s väčšou ľahkosťou. Predtým sa domnievali, že otvorenie hlbokej diskusie vyžaduje zložité prednášky, kvízy alebo celoklubové aktivity. Hospitácie boli inšpiráciou pre využívanie bleskových a vizuálnych podnetov. Príkladom je práca s témou umelej inteligencie v klube vo Schwechate: pracovníci a pracovníčky ponechali na stole v klube dva obrázky – jeden vygenerovaný umelou inteligenciou (AI) a jeden z reálnej fotografie. Táto jednoduchá, nenápadná drobnosť okamžite a úplne prirodzene vyvolala u mladých záujem a diskusiu o kritickom myslení, o nebezpečenstvách klamstiev na internete, alebo o nezdravom tlaku na dokonalosť, ktorý je tak typický pre online svet. Tieto inovatívne prvky umožnili tímu s ľahkosťou

komunikovať témy, ktoré sa predtým otvárali s ťažkosťami, a plynule ich transformovať na rozvojové a edukačné situácie.

Hospitácie boli zároveň pre KASPIAN nápomocné pri metodickom prepájaní offline služieb s online poradenstvom a zabezpečiť komplexnú podporu pre cieľovú skupinu.

Inšpiráciou pre Mládež ulice bola forma terénnej práce zameraná na oslovovanie mladých ľudí v okolí škôl po skončení vyučovania, tzv. školský street. Tento prístup sa ukázal ako efektívny nástroj na budovanie dôvery, zvyšovanie povedomia o dostupných službách a vytváranie prirodzených príležitostí na neformálnu komunikáciu s mladými ľuďmi v ich každodennom prostredí.

Na základe tejto skúsenosti sme zaviedli pravidelný školský street aj v mestskej časti Rača, kde sa nachádza Klub na Peknej. Pracovníci a pracovníčky začali systematicky navštevovať frekventované miesta v okolí škôl a ulíc Rače, kde mladým ľuďom poskytujú informácie o klube, rozdávajú informačné letáky a predstavujú možnosti zapojenia sa do aktivít v čase po školskom vyučovaní.

Táto zmena prispela k rozšíreniu povedomia o službách Klubu na Peknej, uľahčila prvý kontakt s mladými ľuďmi a pomohla osloviť aj tých, ktorí by klub prirodzene nenavštívili. Hospitácie nám zároveň ukázali význam pravidelnej prítomnosti pracovníkov v prirodzenom prostredí mladých ľudí a potvrdili, že dôvera sa často buduje práve prostredníctvom neformálnych rozhovorov a každodenného kontaktu v teréne.

V rámci programových prvkov sa Mládež ulice zamerala na zefektívnenie metód kontaktu. Výraznejšie začali vytvárať priestor pre individuálne poradenstvo pre mladých a rodiny. V záverečnom roku na tento účel vyčlenili jeden celý deň v týždni, čím posilnili hĺbku a kvalitu služieb.

6. Dobrá prax a pilotné aktivity (Prípadové štúdie)

V tejto kapitole budú opísané jednotlivé aktivity pre mladých, ktoré boli realizované v rámci projektu. Išlo o pilotné aktivity ako Scoot Jam, či špecifické služby ako nocľaháreň pre mladých BRUNO a tiež ad hoc aktivity. Patrí sem tiež aktivita Veľtrh mládeže a kariérneho poradenstva, ktorá už bola opísaná vyššie v kapitole o špecifických prístupoch, lebo išlo o aktivitu, ktorá reagovala na jeden z hlavných cieľov projektu (zamestnateľnosť mladých), preto je opísaná v kapitole spolu s ďalšou dôležitou témou, a to poradenstvo v materinskom jazyku.

Scoot Jam

Pilotná aktivita „Scoot Jam“ bolo cezhraničné podujatie organizované 23. augusta 2025 v skateparku KASPIAN na Námestí Republiky v Bratislave.

Súťaž vo freestyle jazde na kolobežkách bola zorganizovaná s participáciou mladých členov z našej komunity. Jednotlivé aspekty súťaže boli kreované v priebehu pracovných stretnutí organizačného tímu v priestoroch klubu KASPIAN na Furdekovej ulici. Členovia tímu boli zapojení aj do ďalších aktivít súvisiacich s priebehom samotnej súťaže, ako je príprava areálu, zázemia, registrácia a hodnotenie v prípade porotcov.

V rámci súťaže Scoot Jam si jazdci na kolobežkách zmerali sily v súťažných kategóriách amatéri, pokročilí a profi v rámci freestyle-u a aj samostatne v disciplíne street. Tejto otvorenej street disciplíny sa zúčastnili jazdci naprieč ostatnými kategóriami.

Súťažný deň sa začal registráciou prichádzajúcich jazdcov, ktorá prebiehala paralelne s úvodnými rozjazdami. Tie slúžili na to, aby sa súťažiaci rozohriali a zoznámili s prekážkami v skateparku. Následne odštartoval blok kvalifikačných jázd. Jazdci v nich predviedli svoje triky postupne v troch kategóriách – ako prví išli amatéri, po nich pokročilí a doobedňajšiu časť uzatvárala kategória profi. Po odjazdení všetkých kvalifikácií nasledovala obedová pauza, ktorá bola určená na oddych, občerstvenie a spočítanie bodov. Popoludňajší program sa otvoril oficiálnym vyhlásením postupujúcich do finále, po ktorom dostali finalisti ešte krátky čas na záverečné rozjazdy.

Vyvrcholením celého dňa bolo finále, ktoré opäť gradovalo od kategórie amatérov, cez pokročilých, až po tie najnáročnejšie triky v kategórii profi. Následne jazdci zabojovali aj v samostatnej disciplíne street. Celá akcia vrcholila slávnostným vyhlásením víhercov a odovzdávaním cien pre tých najlepších. Úplným záverom dňa bolo ukončenie podujatia a spoločné upratovanie areálu skateparku.

Počty súťažiacich:

- Amatéri: 11 jazdcov v kvalifikácii (z toho 5 najlepších postúpilo do finále)
- Pokročilí: 8 jazdcov v kvalifikácii (z toho 5 najlepších postúpilo do finále)
- Profi: 5 jazdcov
- Street: 7 jazdcov
- Celkovo: na podujatí Scoot Jam 25 dokončilo súťaž 24 unikátnych jazdcov.

Podujatia sa zúčastnila aj partnerská organizácia Römerland Carnuntum s jedným jazdcom, ktorá o ňom informovala na sociálnych sieťach. Scoot Jam bol pre organizáciu Römerland Carnuntum zaujímavým dňom s pôsobivými trikmi, angažovanými mladými ľuďmi a výbornou atmosférou.

Príprava na súťaž prebiehala v KASPIANE už od júla 2025. Konali sa viaceré prípravné stretnutia, vrátane stretnutí s tímom jazdcov, zamerané na plánovanie činností a riešenie organizačných otázok, ako napríklad poškodenie jazdných prekážok a ich oprava.

Po akcii sa 10. septembra 2025 v KASPIANe konalo s mladými hodnotenie podujatia.

Fungovanie nízkoprahovej nocľahárne BRUNO pre mládež v kríze

Nízkoprahová služba BRUNO (BruNo – Jugendnotschlafstelle) predstavuje špecializovanú formu otvorenej práce s mládežou v Dolnom Rakúsku, konkrétne v meste Bruck an der Leitha. Služba vznikla v roku 2024 ako druhá mládežnícka nocľaháreň svojho druhu v Dolnom Rakúsku a je súčasťou organizácie Römerland Carnuntum Jugend. Jej cieľom je poskytovať okamžitú, bezpečnú a nízkoprahovú pomoc mladým ľuďom vo veku od 14 rokov, ktorí sa ocitli v akútnej životnej kríze, bez domova alebo v konflikte s rodinou.

Fungovanie služby je založené na princípoch dobrovoľnosti, anonymity, dostupnosti a neformálneho prístupu. Mladí ľudia môžu službu prvé tri dni využívať anonymne a bez potreby vysvetľovania svojej situácie. BRUNO funguje denne od 19:00 do 9:00 a poskytuje nielen možnosť prenocovania, ale aj základné životné potreby – jedlo, hygienu, pranie oblečenia, prístup na internet či bezpečný priestor na oddych. Dôležitou súčasťou služby je aj psychosociálna podpora, rozhovory a odborné poradenstvo poskytované sociálnymi pracovníkmi a sociálnymi pedagógmi.

Nízkoprahovosť služby znamená, že od klientov sa nevyžadujú formálne odporúčania, registrácie ani okamžité plnenie podmienok. Pracovníci sa snažia predovšetkým budovať dôveru a vytvárať bezpečný vzťah, ktorý môže byť základom ďalšej podpory. Mladí ľudia sa na BRUNO obracajú z rôznych dôvodov – po konfliktoch s rodičmi, pri bezdomovectve, po vykázaní z domácnosti alebo ako dočasné útočisko počas náročného obdobia. Služba preto neplní iba funkciu nocľahárne, ale aj stabilizačného a podporného priestoru, ktorý pomáha mladým ľuďom zvládnuť krízovú situáciu a hľadať ďalšie riešenia bývania, vzdelávania či sociálneho začlenenia.

Hlavnou motiváciou po zmapovaní potrieb mladých ľudí v Dolnom Rakúsku vyplynula potreba nocľahárne najmä z dôvodu, že mladí ľudia sa často ocitli dočasne na ulici pod vplyvom psychoaktívnych látok, pretože ich rodičia vyhodili z domu pre ich užívanie. Nízkoprahovosť je tak reflektovaná aj v prístupe harm reduction – pobyt v uzavretom zariadení znižuje rizikové správanie, ktoré môže sprevádzať pobyt na ulici – v otvorenom priestore.

Významnou charakteristikou BRUNO je interdisciplinárny tím odborníkov z oblasti sociálnej práce a sociálnej pedagogiky, ktorí spolupracujú s ďalšími službami sociálnej pomoci, školami, samosprávami a organizáciami pracujúcimi s mládežou. Služba tak predstavuje príklad modernej nízkoprahovej práce s mládežou, ktorá flexibilne, humanisticky a bez stigmatizácie reaguje na potreby mladých ľudí v krízových situáciách.

Ad hoc aktivity

Ad hoc aktivity boli v projektovom zámere súčasťou pilotných aktivít. Boli to aktivity, ktoré neboli na začiatku projektu presne stanovené (ich cieľ a metodológia), ale vznikali v procese realizácie projektu – preto názov „ad hoc“. Cieľom bolo vytvoriť atraktívnu a najmä dostupnú ponuku aktivít pre mladých na oboch stranách hranice.

Športové podujatia

Jedným z príkladov dobrej praxe ad hoc aktivít boli športové podujatia, napríklad športový deň. Tu sa mladí ľudia vyjadrovali najmä prostredníctvom pohybu a tela, čo bola výhoda, pretože nebolo potrebné ovládať spoločný jazyk a nevznikala tak komplikovaná komunikačná bariéra. Cieľom bolo uvedomiť si radosť z pohybu, dôraz bol kladený na kooperáciu, rozvoj zdravej sebahodnoty a lásku k vlastnému telu a zdraviu.

Spoločne strávené popoludnie bolo plné energie, aktivít a nezabudnuteľnej zábavy. Prvým krokom bola spoločná prehliadka všetkých športových stanovišť. To umožnilo účastníkom zorientovať sa v priestore a vybrať si prvé výzvy. Počas celého podujatia bol zabezpečený naozaj pestrý program pre všetky vekové kategórie. Okrem športových aktivít bol k dispozícii aj dostatok kvalitného občerstvenia – o jedlo a pitie bolo

postarané s ohľadom na rôzne preferencie, takže nikto neostal hladný. Účastníci si mohli oddýchnuť v príjemnej oddychovej zóne, kde nabrali nové sily medzi jednotlivými súťažami. Celým dňom prítomných sprevádzal energický a profesionálny moderátor, ktorý udržiaval skvelú atmosféru a motivoval športovcov a športovkyne.

Osobitnú pozornosť si zaslúžili deti, ktoré pricestovali zo susedného Rakúska. Pre nich bola pripravená špeciálna aktivita: vyplnenie takzvaného športového pasu. Išlo o hravú formu motivácie – po úspešnom absolvovaní a potvrdení všetkých športových staníc získal každý športovec a každá športovkyňa zábavnú cenu. Podujatie tak potvrdilo, že spojenie súťaživého ducha s dobrou organizáciou je kľúčom k úspechu a celkovej spokojnosti všetkých zúčastnených.

Ďalšou pohybovou – športovou aktivitou bola návšteva kúpaliska. V horúcich dňoch to často padlo vhod, opäť tak mohli mladí ľudia spolu tráviť čas, bez dôkladnej znalosti jazyka tej druhej skupiny.

Ďalšou zo športových aktivít bola úspešná návšteva ranča v mestečku Wolfsthal. Po milom privítaní mladí ľudia absolvovali prehliadku s odborným výkladom o koňoch. Deti sa dozvedeli o ich starostlivosti, kŕmení a plemenách, pričom si kone mohli zblízka pohľadať.

Nasledovala interaktívna časť – česanie koní a striedanie sa pri jazdení pod dohľadom personálu. Pre mnohých to bola prvá jazda plná nadšenia a prekonávania strachu.

Mladí ľudia odchádzali unavení, no s úsmevom a silnými spoločnými zážitkami, ktoré posilnili medzinárodné priateľstvá. Celý deň prebehol v duchu spolupráce, otvorenosti a radosti.

Komunitné podujatia

Ďalšou možnosťou, ako zabezpečiť mladým ľuďom z rôznorodého kultúrneho kontextu možnosť spoločne tráviť čas aj napriek neznalosti jazyka, sú kultúrno-komunitné podujatia. Jedno takéto podujatie sa konalo v priestoroch jednej z partnerských organizácií KASPIAN.

Po úvodnej obhliadke a zoznámení sa s tvorivou dielňou sa návštevníci vrhli na pestrý výber ďalších aktivít. Program ponúkal kombináciu športu, umenia a zábavy, aby si každý našiel to svoje.

Pre aktívnych boli pripravené obľúbené stanovišťa ako stolný futbal, kde sa odohrávali aj napínavé medzinárodné zápasy, stolný tenis, boxovací vak a adrenalinový slackline. Deti si užívali skákacie radosti na nafukovacom hrade. Pre najmenších bola k dispozícii špeciálna montessori stanica.

Kultúrny program zahŕňal mini súťaže, divadelné predstavenie a veľkolepú ohňovú show. Kreatívnu časť zastrešovalo maľovanie na tvár a tetovanie hennou. Práve tieto dve aktivity si obľúbili aj účastníci z Rakúska, ktorí navyše prejavili záujem aj o experimentálnu dielňu založenú na princípoch Montessori pedagogiky.

O skvelú náladu a hudobné pozadie sa počas celého dňa staral moderátor a živá kapela. Samozrejme, nechýbalo ani bohaté občerstvenie: palacinky, hot dogy, pagáče, koláče, káva a rôzne limonády. Zabezpečili, že nikto neostal hladný či smädný. Bol to deň plný interakcie a zábavy.

Ďalšou možnosťou komunitných podujatí sú akcie k rôznym dôležitým udalostiam, či sviatkom v rámci kalendárneho roka, napríklad Vianoce, Veľká noc, Halloween. Týmto podujatím bolo aj stretnutie pri vianočnom punči v Starej jedálni. Akcia sa usporadúva každý rok už od vzniku komunitného centra a Mládež ulice na nej nikdy nesmie chýbať. Tentokrát boli pozvaní aj mladí ľudia z organizácie Römerland Carnuntum a KASPIAN. O priebehu hovorí táto citácia zo záznamu o podujatí:

„Zúčastnili sme sa tvorivých dielní: maľovali sme na vianočné tričká, vyrábali vianočné svietniky, tvorili vianočné pohľadnice. Pozreli sme si ohňovú šou a divadelné predstavenie. Mladí ľudia pili domáce horúce kakao, ochutnali punč a chutné sušienky.“

Podobnou aktivitou bola aj Veľká noc v Kaspiane. Mladí ľudia z Rakúska sa aktívne zapojili do tvorivých činností, vrátane zdobenia veľkonočných vajčiek a výroby venca.

Súčasťou programu bolo aj hľadanie veľkonočných vajíčok a pokladu, kde mladí vyhrali drobné ceny.

„Bolo to inšpiratívne popoludnie plné kreatívnych aktivít a podnetov, ktoré je možné využiť aj pri organizovaní podujatí v rakúskom kontexte.“

7. Výmeny mládeže

Výmeny mládeže boli veľmi dobrým nástrojom na to, aby sa mladí ľudia vzájomne spoznali, spoznali rôznorodý kultúrny kontext, a aby si otestovali svoje možnosti mimo toho, čo poznajú – vystúpili z konformnej zóny svojho klubu i susedstva, a zažili niečo trochu exotické. Spoznali, ako fungujú nízkoprahové služby za hranicami.

Bratislava – Schwechat

Mládežníckej výmene predchádzala dôkladná príprava v rámci nízkoprahového klubu, ktorá pozostávala z prvotného mapovania situácie a skúsenosti mladých ľudí so zahraničím. Vybraté boli tri dievčatá, ktoré prejavili záujem a mali možnosť participovať.

Po príchode do klubu v meste Schwechat bola zrealizovaná prehliadka a zoznámenie sa s rakúskymi pracovníkmi a pracovníčkami s mládežou a samotnými mladými ľuďmi. Dievčatá rýchlo nadviazali kontakt prostredníctvom neformálnych rozhovorov a hier. Kľúčovou aktivitou bola príprava občerstvenia v kuchynke spoločne s rakúskymi rovesníkmi. Táto aktivita prirodzene odbúrala zábrany, vytvorila priestor na vzájomné porozumenie a položila základy nových medzinárodných priateľstiev.

Bratislava – Bruck

Po príchode na miesto si mladí spontánne začali priestory v Brucku porovnávať s prostredím klubu, ktorý poznajú. Hoci bol klub menší, oceňovali jeho útulnosť a príjemnú, rodinnú atmosféru. Na mieste mladých privítali pracovníci a pracovníčky klubu spolu s rakúskymi rovesníkmi. Pre všetkých sa pripravil teplý punč a občerstvenie, čo prispelo k uvoľnenej a priateľskej nálade.

Pre mladých sa to stalo obohacujúcou skúsenosťou, pri ktorej mali možnosť vystúpiť zo svojho bežného prostredia, spoznať fungovanie klubu v inom kultúrnom a jazykovom kontexte a porovnať si ho s tým, na čo sú zvyknutí. Priamy kontakt s rovesníkmi a rovesničkami z Rakúska podporil otvorenosť, toleranciu, vzájomné porozumenie, a prispel k odbúravaniu ostychu z komunikácie v cudzom jazyku. Pre pracovníkov a pracovníčky sa pobyt stal príležitosťou na inšpiráciu a zdieľanie dobrej praxe. Stretnutie naplnilo svoj cieľ – podporiť medzinárodnú spoluprácu, medziľudské vzťahy a osobnostný rozvoj účastníkov.

8. Proces cezhraničnej spolupráce. Prekonávanie bariér (Praktický sprievodca)

Realizácia medzinárodných aktivít so sebou prináša špecifické výzvy, ktoré od nás vyžadovali nielen dôkladnú prípravu, ale najmä vysokú mieru flexibility. Táto kapitola ponúka praktický pohľad na to, ako sa úspešne orientovať v prostredí cezhraničnej spolupráce a ako efektívne prepájať rakúskych a slovenských odborníkov i samotnú mládež.

Koordinácia trojstrannej spolupráce: RLC, KASPIAN a Mládež ulice

Prepojenie troch kľúčových organizácií – rakúskej Römerland Carnuntum a slovenských partnerov KASPIAN a Mládež ulice – si vyžadovalo osobitný prístup ku koordinácii. Hoci všetky tri organizácie spája spoločná vízia práce s mládežou, každá z nich funguje v odlišnom systéme, má vlastnú vnútornú dynamiku a špecifické metodické zameranie. Každý z partnerov priniesol do projektu „Youth without borders“ unikátne nastavenie, čo si vyžiadalo citlivé zosúladzovanie.

Potreba individuálneho prístupu ku koordinácii

Efektívna koordinácia si vyžadovala citlivý individuálny prístup, pretože každá zapojená organizácia pracuje vo vlastnom špecifickom prostredí a používa odlišný „organizačný jazyk“. Z tohto dôvodu sme sa pri riadení spolupráce nespoliehali len na formálne administratívne pokyny, ale stavili sme na hlbokú participáciu a priamu skúsenosť.

Tento proces sa začal už v septembri 2022, kedy sa partneri aktívne podieľali na spoločnej príprave štruktúry a obsahu projektu. Vďaka tomu ciele neboli vnímané ako vnútené zhora, ale autenticky odrážali reálne potreby. Prirodzené rozdiely vo fungovaní organizácií sme sa nesnažili potláčať, ale naopak, využili sme ich ako cenný zdroj inšpirácie. Prostredníctvom vzájomného učenia a hospitácií (job shadowingu) medzi zamestnancami organizácií RLC, KASPIAN a Mládež ulice sme získali jedinečnú príležitosť pochopiť prácu našich kolegov. Tento prístup nám umožnil nielen rešpektovať odlišnosti, ale aj kriticky prehodnotiť vlastné postupy a aplikovať overené riešenia v našom domácom prostredí.

Ako sme si poradili s jazykom

Mnohí majú pred jazykovou bariérou prirodzený rešpekt, no naše skúsenosti z terénu potvrdili, že pri práci s mládežou nejde o neprekonateľný problém.

- **Pohyb namiesto slov:** Počas športových dní alebo spoločných workshopov sa mladí dorozumievali prirodzene – telom, pohybom a spoločným zážitkom. Tieto aktivity pomohli odbúrať počiatočný stres a umožnili im komunikovať „rukami-nohami“, čo často stačilo na nadviazanie priateľstva.
- **Prirodzený kontakt v klube:** Neformálne hry a spontánne rozhovory priamo v priestoroch nízkoprahových klubov pomohli mladým ľuďom rýchlejšie sa „oľúkať“ a zahodiť strach z toho, že povedia niečo gramaticky nesprávne.
- **Kedy je rodný jazyk kľúčový:** Zatiaľ čo pri futbale stačia gestá, pri odbornom poradenstve a riešení hlbších osobných problémov je materinský jazyk nenahraditeľný. Práve v týchto chvíľach sa ukázalo ako kľúčové mať vybudovanú sieť kontaktov na oboch stranách hranice. Vďaka tomu sme vedeli mladého človeka nasmerovať ku konkrétnemu kolegovi za hranicou, ktorý mu stopercentne rozumel nielen po jazykovej, ale aj kultúrnej stránke.

Kultúrne odlišnosti: iný kraj, iný mrav v klube

Počas spoločných akcií sme narazili na zaujímavé rozdiely v tom, čo je v kluboch považované za normu. Tieto momenty boli pre nás dôležitou lekciami v rešpekte k rôznorodosti.

- **Hranice a objímanie:** Na rakúskej strane je bežné, že mladí pracovníkov pri príchode objímajú ako prejav dôvery. U nás je prístup o niečo zdržanlivejší, s jasnejšie nastaveným fyzickým odstupom.
- **Energetické nápoje a tetovania:** Diskutovali sme aj o bežných veciach, ako je pitie energetických nápojov mladistvými a konzumácia v kluboch.
- **Pravidlá klubu:** Ukázalo sa, že každý klub má svoje vlastné „nepísané pravidlá“, ktoré vychádzajú z potrieb miestnej komunity.

Administratíva a logistika: čo nás v praxi potrápilo

V nízkoprahovom prostredí je práca s dokumentmi často výzvou, ktorú netreba podceňovať, pretože priamo ovplyvňuje realizovateľnosť výjazdov.

- **Chýbajúce doklady:** Mnohí mladí ľudia, s ktorými pracujeme, ešte nemajú občianske preukazy alebo nevlastnia pasy, keďže bežne do zahraničia necestujú. Pred každou cestou do Rakúska sme preto museli v predstihu overovať, či majú platné doklady potrebné na prekročenie hraníc.
- **Súhlasy od rodičov:** Pri neplnoletých účastníkoch je písomný súhlas zákonného zástupcu nevyhnutnosťou. V našom špecifickom kontexte je to niekedy „proces na dlhé lakte“, ktorý si vyžaduje trpezlivosť a opakovanú komunikáciu s rodinami.
- **Doprava a časovanie:** Logistika medzi Bratislavou a rakúskym pohraničím nás občas poriadne potrápila. Spoliehať sa len na verejnú dopravu a presuny sa v praxi ukázalo ako nereálne – spoje jednoducho nenadväzovali a cesta by trvala neúmerne dlho. Celú situáciu komplikoval aj fakt, že naši účastníci sú žiaci základných a stredných škôl. Ich časové možnosti boli obmedzené až na popoludnie po vyučovaní, pričom sme zároveň museli dbať na to, aby sa do Bratislavy nevracali príliš neskoro večer. Aby sme v tomto úzkom časovom okne vôbec niečo stihli a neriskovali bezpečnosť skupiny, pracovníci museli často využívať svoje súkromné autá. Bez tejto flexibility by sme program podľa plánu v podstate nemali šancu zrealizovať.
- **Počasie ako nevyspytateľný faktor:** Pri plánovaní aktivít na ranči alebo kúpalisku sme museli mať vždy pripravený „plán B“ pod strechou. Počasie dokáže program zmeniť v priebehu hodiny, čo v medzinárodnej skupine vyžaduje rýchlu improvizáciu.

Odporúčania pre prax: na čo nezabudnúť nabudúce

Aby cezhraničné aktivity prebehli hladko, osvedčili sa nám nasledujúce kroky:

- **Príprava „doma“:** Pred samotným vycestovaním je dôležité v bezpečnom a známom prostredí domovského klubu prebrať s mladými ich očakávania aj obavy.
- **Reálna participácia:** Ak majú mladí pocit, že program výmeny spoluvytvárali (napríklad výberom aktivít), majú oveľa väčšiu motiváciu vystúpiť zo svojej komfortnej zóny.
- **Pocit bezpečia a plné žalúdky:** Základom úspechu bolo vždy zabezpečenie dostatku kvalitného jedla a miesta, kde si účastníci mohli na chvíľu oddýchnuť. Spokojnosť skupiny ide často cez žalúdok a predvídateľné zázemie.
- **Hravá motivácia:** Napríklad „športové pasy“ s drobnými odmenami výborne fungovali u detí z oboch krajín – motivovali ich zapojiť sa aj do disciplín, ktorých by sa inak pre jazykový ostych báli.
- **Spríevod odborníkov:** Úloha pracovníka s mládežou bola kľúčová – nefungoval len ako dozor, ale ako moderátor atmosféry, ktorý pomáhal prekonávať počiatočné bariéry a strážil, aby prostredie ostalo tolerantné a inkluzívne.

Strategický rozvoj a udržateľnosť spolupráce

Pre dlhodobý dopad projektu je nevyhnutné posúvať spoluprácu z úrovne aktivít na úroveň inštitucionálnu.

- **Networking a odstraňovanie „slepých miest“:** Je kľúčové pravidelne aktualizovať spoločný adresár kontaktných osôb a organizácií v regióne. Poznanie partnerov na druhej strane hranice je základom pre komplexnú pomoc klientom.
- **Prepájanie stratégií:** Pri plánovaní odporúčame reflektovať ciele oboch národných rámcov – či už ide o rakúsky model kvality bOJA alebo slovenskú Stratégiu pre mládež 2021 – 2028.
- **Podpora odborníkov (Job Shadowing):** Vzájomné stáže a zdieľanie „know-how“ priamo v teréne (medzi organizáciami RLC, KASPIAN a Mládež ulice) sa ukázali ako najrýchlejšia cesta k zvyšovaniu kvality služieb. Pre pracovníkov je dôležité zabezpečiť aj pravidelnú supervíziu, ktorá predchádza vyhoreniu v tomto náročnom prostredí.
- **Zameranie na inklúziu a trh práce:** Využívajte rozdiely v školských systémoch (napr. rakúske odborné vzdelávanie) a organizujte podujatia, ktoré mladým otvárajú dvere k budúcim pracovným príležitostiam v celom prihraničnom regióne.
- **Nízkoprahovosť:** Pri práci s mládežou v kríze (napr. príklad nocľahárne BRUNO) sa osvedčilo dôsledné uplatňovanie princípov nízkoprahovosti, ktoré vytvárajú bezpečné útočisko aj pre skupiny v rizikovej situácii.
- **Ad hoc aktivity ako prvý krok:** Pre nadviazanie spolupráce sa najlepšie osvedčili jednorazové komunitné akcie (návšteva ranča, vianočný punč), ktoré nevyžadujú dlhodobý záväzok a pomáhajú mladým prekonať sociálnu izoláciu.